

Doe open Zimzim

Toen de TCULT-onderzoekers eind 1998 met de taal- en cultuur-enquête door de wijk liepen, kregen zij met zekere regelmaat als reactie: "Weer een enquête? Wat hebben we daar nu aan? We zien er nooit wat van terug." Hier konden de onderzoekers zich wel wat bij voorstellen. Er werd besloten om niet alleen wetenschappelijke artikelen en boeken te schrijven, maar ook enkele laagdrempelige publicaties te verzorgen, zodat ook de wijkbewoners resultaten zouden kunnen terugzien van het TCULT-onderzoek, waaraan zij hun medewerking hadden verleend. Eén van die publicaties is Doe open Zimzim, Verhalen en liedjes uit de Utrechtse wijk Lombok (Amsterdam 2000). De verhalen en liedjes zijn verzameld en toegelicht door Theo Meder en Marie van Dijk, beiden werkzaam aan het Meertens Instituut te Amsterdam. Halverwege het verzamelwerk kwamen zij in contact met de jonge Lombokse kunstenaars Bjorn Eulink en Renée Reijnders, die juist met plannen rondliepen om een verhalenboek te illustreren. Al snel kwam het tot een vruchtbare samenwerking en zorgden de kunstenaars voor een dertigtal fraaie illustraties.

Voordat het boek gepubliceerd kon worden, trokken Meder en Van Dijk twee jaar lang geregeld met hun tape-recorders de wijk in om bijvoorbeeld moppen en sterke verhalen, klapliedjes en feestrepertoire vast te leggen. Ze stelden vast dat de mondelinge overlevering nog steeds bloeit onder jong en oud, mannen en vrouwen, onder

Nederlanders, Marokkanen, Turken, Surinamers, Polen, Tsjechen en Iraniërs. Ze kregen liederen te horen die half in het Turks en half in het Nederlands werden gezongen. Een Marokkaanse jongen vertelde hen het Arabische sprookje van Ali Baba, zoals hij dat vroeger van zijn moeder had gehoord – niet met de toverspreuk 'Sesam open u', maar met de formule 'Doe open Zimzim'. Een oudere Nederlandse vrouw zong een volkomen onbekend historielied over Hugo de Groot. Een Marokkaanse man vertelde dat zijn grootvader in de oorlog ook bloembollen heeft moeten eten, nadat Franco de Spaanse gewesten in Marokko had leeggeplunderd. Een groepje allochtone kinderen zong in koor uit volle borst 'Zeg Roodkapje, waar ga je henen?' en een allochtoon meisje kende zelfs het lied van 'De Drie Schuintamboers'. Maar er waren ook Nederlanders die traditionele Turkse verhalen konden vertellen over Nasreddin Hodja, en een Nederlands meisje vertelde een spannend Marokkaans verhaal over een djinn (geest). In de speeltuin op het Bankplein werd ook door Nederlandse en Marokkaanse kinderen gedanst en meegezongen wanneer uit de luidsprekers het Turkse kusliedje van Tarkan weerklonk.

Doe open Zimzim laat zien dat ieder individu en iedere cultuur zo zijn eigen repertoire heeft, maar dat het in Lombok ook kan gebeuren dat mensen kennis hebben genomen van elkaars repertoire.

THEO MEDER